

VALTIOVARAINMINISTERIÖ

16.6.2020

Kutsu etäkuulemistilaisuuteen 17.6.2020

Viite: VN/13869/2020

Kirjallinen lausuma: Valtioavustus sairaanhoitopiireille koronapandemiasta aiheutuvien kustannusten ja alijäämän kompensointiin

Päijät-Hämeen hyvinvointikuntayhtymä on integroitu sosiaali- ja terveydenhuollon kuntayhtymä, jolla on järjestämisvastuu 12 kunnan erikoissairaanhoidon palveluista. Väestöpohja on noin 212.000 asukasta. Kymmenen kuntaa on siirtänyt sosiaali- ja perusterveydenhuollon järjestämisvastuun kuntayhtymälle. Tältä osin väestöpohja on noin 180.000 asukasta. Lisäksi kymmenen kuntaa, joiden väestöpohja on noin 90.000 asukasta, on siirtänyt ympäristöterveydenhuollon järjestämisvastuun kuntayhtymälle.

Koronavirustilanne aiheuttaa sosiaali- ja terveydenhuollolle välittömiä menolisäyksiä ja tulojen vähentymistä. Todennäköisesti välilliset vaikutukset kuntataloudelle ja sitä kautta sote-palvelujen järjestäjille ovat näitä suuremmat erityisesti kuntien verotulojen vähentymisen myötä.

Julkinen terveydenhuolto on joutunut varautumaan koronaviruksen aiheuttamaan pandemiaan supistamalla merkittävästi ei-kiireellistä palvelutuotantoa. Näillä toimenpiteillä on ensisijaisesti varauduttu kasvavaan tehohoidon tarpeeseen ja riittävän henkilöstömäärän turvaamiseen. Toisaalta myös nopeasti kasvanut suojavarusteiden käyttö ja sen aiheuttama pula suojatarvikkeista on johtanut esimerkiksi kiireettömän suun terveydenhuollon palvelujen voimakkaaseen supistamiseen. Palvelujen käyttö on supistunut myös kansalaisista johtuvista syistä; tutkimuksiin ja hoitoihin ei hakeuduta, vaikka sosiaali- ja terveydenhuollossa olisi vapaata kapasiteettia. Edellä mainitut seikat johtavat siihen, että palvelujen kysyntä jossain vaiheessa kasvaa. Mikäli syntyneitä hoitajajoukkoja joudutaan purkamaan nopeasti siten, että hoitotakuun määräajat toteutuvat, se saattaa nostaa kustannuksia merkittävästi. Hoitajajoukkojen nopeaa purkua joudutaan usein toteuttamaan erityisjärjestelyin, jolloin työvoimakustannukset ovat normaalia korkeammat. Koronavirustilanteen johdosta mahdollisesti syntyvien hoitajajoukkojen purkamiseen tulee varata riittävästi aikaa. Vaikutukset tulevat ilmentymään myös lasten ja perheiden kasvavana pahoinvointina ja sen seurauksena aiheutuvina merkittävinä lisääntyvinä kustannuksina. Myös kasvava työttömyys lisää sosiaalisia ongelmia ja niiden hoidosta aiheutuvia kustannuksia.

Korona-epidemian myötä kuntien lisääntyneiden peruspalveluiden kustannusten korvaamiseen lisätalousarviossa esitetyt lisäykset ovat perusteltuja, mutta niiden kohdistaminen valtionosuusjärjestelmän kautta suoraan kunnille on ongelmallista integroidun sosiaali- ja terveydenhuollon kuntayhtymän kannalta. Alueet, joissa peruspalveluiden järjestämisvastuu on luovutettu joutuvat tässä menettelyssä eriarvoiseen asemaan verrattuna kuntiin, joissa kunta itse järjestää palvelut. Tämä vääristää mm. tulevan vuoden rahoitustietojen vertailua ja voi aiheuttaa tarkoitukseen osoitettujen varojen kohdentumisen kuntien muun toiminnan kustannusten kattamiseen.

Päijät-Hämeen hyvinvointikuntayhtymä pitää asetusluonnoksessa esitettyä yleisavustusta erikoissairaanhoidon mukaisille kuntayhtymille perusteltuna koronasta aiheutuvien kustannusten ja alijäämän kompensointiin. Yhtymän mielestä avustusta ei pidä sitoa asetusluonnoksen kohdan 4 § mukaiseen kirjanpidollisen alijäämän osoittamiseen vaan yksinomainen peruste tulee

olla koronaepidemiasta aiheutuneet kustannukset mukaan lukien epidemian hoitoon liittyvän valmiuden ylläpitäminen. Asetuksen 5 §:ssä esitetty käyttötarkoitus luettelo on kattava.

Asetuksen 6 §:ssä esitetty määrärahan jakoperuste on perusteltu, sillä se ottaa huomioon alueen väestömäärän sekä epidemian vakavuuden alueen väestön keskuudessa. Valtionavustuspäätösten tulisi olla saajien käytössä hyvin ajoin vuoden 2020 puolella, jotta ne voidaan huomioida vuoden 2021 talouden suunnittelussa ja sekä kuluvan vuoden tilinpäätöksessä.

Päijät-Hämeen hyvinvointikuntayhtymä pitää lisätalousarvioesityksessä tähän käyttötarkoitukseen osoitettua 200 miljoonan euron määrärahaa epidemian nykyinen vakavuus huomioiden kohtuullisena. Mikäli epidemiasta tulee ns. ”toinen aalto” tulee sen osalta lisärahoituksen tarve sairaanhoitopiireille arvioida uudelleen.

Talousjohtaja

Antti Niemi